Evropski parlament
2014-2019

Dokument zasedanja

B8-1237/2016

16.11.2016

PREDLOG RESOLUCIJE

ob zaključku razprave o izjavi podpredsednice Komisije/visoke predstavnice Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko

v skladu s členom 123(2) Poslovnika

o razmerah v Belorusiji
(2016/2934(RSP))

Petras Auštrevičius, Dita Charanzová, Ivan Jakovčić, Urmas Paet, Jozo Radoš, Pavel Telička
v imenu skupine ALDE

B8-1237/2016

Resolucija Evropskega parlamenta o razmerah v Belorusiji
(2016/2934(RSP))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Belorusiji, zlasti tistih z dne 10. septembra 2015[1], 29. marca 2012[2], 16. februarja 2012[3], 15. septembra 2011[4], 12. maja 2011[5], 10. marca 2011[6] in 20. januarja 2011[7],

– ob upoštevanju parlamentarnih volitev z dne 11. septembra 2016 in predsedniških volitev z dne 11. oktobra 2015,

– ob upoštevanju predhodne izjave OVSE/ODIHR, parlamentarne skupščine OVSE in parlamentarne skupščine Sveta Evrope z dne 12. septembra 2016 o parlamentarnih volitvah v Belorusiji,

– ob upoštevanju sklepov Sveta o Belorusiji, zlasti tistih z dne 16. februarja 2016 o odpravi omejevalnih ukrepov zoper 170 posameznikov in tri beloruske družbe,

– ob upoštevanju člena 123(2) Poslovnika,

A. ker je OVSE/ODIHR skupaj z Beneško komisijo Sveta Evrope v svoje končno poročilo o predsedniških volitvah leta 2015 v Belorusiji vključil sklop priporočil, ki naj bi jih Belorusija uresničila pred parlamentarnimi volitvami leta 2016;

B. ker so beloruske oblasti v želji, da bi izboljšale odnose z Zahodom, izvedle več korakov, na primer strankam demokratične opozicije so olajšale registracijo v primerjavi s prejšnjimi volitvami, tujim opazovalcem pa prisostvovanje pri štetju glasov, vendar to po oceni mednarodne misije za opazovanje volitev pod vodstvom OVSE/ODIHR ni prispevalo k ustrezni izvedbi volitev v skladu z zavezami OVSE ter drugimi mednarodnimi obveznostmi in standardi;

C. ker so po ocenah OVSE/ODIHR na parlamentarnih volitvah leta 2016 še vedno obstajale številne dolgotrajne sistemske pomanjkljivosti, tudi omejitve političnih pravic in temeljnih svoboščin v pravnem okviru; ker volilne komisije po ocenah še vedno niso delovale neodvisno, saj v njih ni bilo predstavnikov opozicije; ker se je pri predčasnem glasovanju, štetju in tabelaričnem prikazu pokazalo precejšnje število postopkovnih nepravilnosti in pomanjkanje preglednosti;

D. ker po informacijah posebnega poročevalca OZN o človekovih pravicah v Belorusiji pravni in upravni sistemi, ki so podlaga za omejitve človekovih pravic, ostajajo

[1] Sprejeta besedila, P8_TA(2015)0319.
[2] UL C 257E, 6.9.2013, str. 9.
[3] UL C 249E, 30.8.2013, str. 57.
[4] UL C 51E, 22.2.2013, str. 140.
[5] UL C 377E, 7.12.2012, str. 162.
[6] UL C 199E, 7.7.2012, str. 182.
[7] UL C 136E, 11.5.2012, str. 57.

nespremenjeni, neodvisna poslanca v parlamentu, ki naj bi bila dokaz za spremembe, pa pričata samo o tem, da je bil proces nadzorovan;

E. ker od leta 1994 v Belorusiji ni bilo svobodnih in poštenih volitev po volilni zakonodaji, ki bi bila v skladu z mednarodno priznanimi standardi OVSE/ODIHR;

F. ker so boljši odnosi med EU in Belorusijo mogoči samo pod pogojem, da se občutno izboljša stanje na področju svobode govora in medijev, spoštovanje političnih pravic navadnih državljanov in opozicijskih aktivistov ter spoštovanje načela pravne države in temeljnih pravic; ker je Evropska unija še vedno trdno zavezana nadaljnjemu varstvu človekovih pravic v Belorusiji, vključno s svobodo govora in medijev;

G. ker je Evropska unija februarja 2016 po petih letih odpravila omejevalne ukrepe proti Belorusiji kot znamenje dobre volje, da bi jo spodbudila k izboljšanju stanja na področju človekovih pravic, demokracije in pravne države; ker je bilo pred volitvami leta 2016 opaziti manjša prizadevanja za rešitev nekaterih dolgotrajnih problemov, hkrati pa ostajajo odprta še mnoga druga vprašanja v pravnem in postopkovnem volilnem okviru;

H. ker sta beloruski skupini za spremljanje volitev „Zagovorniki človekovih pravic za svobodne volitve“ in „Pravica do izbire 2016“ obsodili zadnje volitve, češ da niso ustrezale vrsti ključnih mednarodnih standardov in niso verodostojno odražale volje beloruskih državljanov;

I. ker so beloruske skupine opazovalcev zbrale konkretne dokaze o obsežnih vsedržavnih prizadevanjih, da bi napihnili volilno udeležbo med petdnevnimi predčasnimi volitvami (od 6. do 10. septembra) in na volilni dan (11. septembra);

J. ker je desnosredinska beloruska opozicija 18. novembra 2015 prvič predstavila sporazum o sodelovanju, po katerem naj bi na parlamentarnih volitvah v letu 2016 nastopila enotno;

K. ker Parlament trenutno nima uradnih odnosov z beloruskim parlamentom; ker je prvi uradni obisk parlamentarne delegacije za odnose z Belorusijo po letu 2002 potekal v Minsku 18. in 19. junija 2015;

L. ker beloruski parlament nima uradnega položaja v parlamentarni skupščini Euronest;

M. ker je imela Belorusija konstruktivno vlogo pri sklenitvi dogovora o prekinitvi ognja v Ukrajini;

N. ker je konflikt v Ukrajini poglobil strahove beloruske družbe pred destabilizacijo notranjih razmer zaradi sprememb v razmerju moči, kar pa ne pomeni, da so Belorusi opustili svoje upe v obsežne reforme in mirno preobrazbo države;

O. ker belorusko gospodarstvo stagnira že več kot 20 let, osrednji sektorji pa so še vedno v lasti države ter pod vodstvom in nadzorom državne uprave; ker je beloruska gospodarska odvisnost od ruske ekonomske pomoči vse večja, gospodarska uspešnost Belorusije pa je med najslabšimi v Evrazijski gospodarski uniji – njen BDP se je na primer v obdobju 2015–2016 zmanjšal za več kot 30 milijard USD;

P. ker je Belorusija edina država v Evropi, ki še vedno izvršuje smrtno kazen; ker je belorusko vrhovno sodišče 4. oktobra 2016 potrdilo smrtno obsodbo Siarheja Vostrikava; ker je bila to četrta smrtna kazen, ki jo je to sodišče potrdilo v letu 2016;

Q. ker je v poročilu posebnega poročevalca OZN z dne 21. aprila 2016 o človekovih pravicah v Belorusiji navedeno, da se človekove pravice kljub opazni krepitvi stikov med Belorusijo, EU in ZDA še vedno kršijo in da na tem področju ni opaziti bistvenih sprememb;

R. ker so organizacije za človekove pravice opozorile na nove načine ustrahovanja opozicije in aretacijo Eduarda Palčisa, Mihaila Žamčužnega in Vladzimirja Kondrusa konec leta 2015 in v letu 2016, pri čemer je belorusko središče za človekove pravice Vjasna zadnja dva označilo kot politična zapornika;

S. ker Belorusija gradi svojo prvo jedrsko elektrarno v Ostrovcu, na meji z EU; ker to gradnjo dejansko vodijo in financirajo Rusija in ruska podjetja iz jedrskega in finančnega sektorja;

1. je še vedno zelo zaskrbljen zaradi pomanjkljivosti, ki so jih neodvisni mednarodni opazovalci zaznali med predsedniškimi volitvami leta 2015 in parlamentarnimi volitvami leta 2016; se zaveda poskusov za izboljšanje stanja, ki pa so zelo omejeni in ne zadostujejo; ugotavlja, da bo v novem parlamentu en predstavnik opozicije in en predstavnik nevladnega sektorja; meni pa, da gre pri tem za politično imenovanje, ne za volilni izid, saj je ta dva predstavnika imenovala državna uprava;

2. poziva beloruske oblasti, naj brez odlašanja nadaljujejo celovito reformo volilnega sistema kot del širšega demokratičnega procesa in v sodelovanju z mednarodnimi partnerji; poudarja, da je treba še pravočasno za občinske volitve 2018 začeti izvajati priporočila OVSE/ODIHR in jih strogo spoštovati v praksi; poudarja, da je to ključ za poln izkoristek odnosov med EU in Belorusijo;

3. znova poziva beloruske oblasti, naj v skladu s splošno deklaracijo o človekovih pravicah, priporočili iz splošnega rednega pregleda Sveta OZN za človekove pravice ter mednarodnimi in regionalnimi instrumenti o človekovih pravicah, ki jih je ratificirala Belorusija, v vseh okoliščinah zagotovijo spoštovanje demokratičnih načel, človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

4. poziva belorusko vlado, naj rehabilitira izpuščene politične zapornike ter naj jim v celoti povrne državljanske in politične pravice;

5. izraža zaskrbljenost, ker od leta 2000 ni bila v Belorusiji registrirana nobena nova politična stranka; poziva Belorusijo, naj opusti vse omejitve v zvezi s tem;

6. poziva belorusko vlado, naj nemudoma razveljavi člen 193(1) kazenskega zakonika, ki določa kazni za organizacijo in udeležbo v dejavnostih neregistriranih javnih združenj in organizacij, ter slednjim dovoli polno, svobodno in nemoteno pravno delovanje; Komisijo zlasti opozarja na dejstvo, da je zaradi uporabe člena 193(1) in drugih omejevalnih ukrepov več kot 150 beloruskih nevladnih organizacij registriranih v Litvi, Poljski, Češki republiki in drugje; ugotavlja, da obstaja neskladje med tem, da skuša EU povečati finančno pomoč prek kanalov, ki jih nadzira beloruska vlada, medtem ko je

mednarodna finančna pomoč nevladnemu sektorju v Belorusiji močno obdavčena;

7. poziva Evropsko službo za zunanje delovanje (ESZD) in Komisijo, naj ta vprašanja prednostno obravnavata v potekajočem dialogu o človekovih pravicah med EU in Belorusijo in v prizadevanjih, da bi beloruske oblasti sodelovale pri pripravi časovnega načrta za človekove pravice, razširita sodelovanje EU z vsemi mednarodnimi akterji, kot so Združeni narodi, Svet Evrope in OVSE, navsezadnje pa tudi beloruska opozicija in neodvisna civilna družba;

8. obsoja dejstvo, da je Belorusija edina država v Evropi, ki še izvaja smrtno kazen, kar je v nasprotju z evropskimi vrednotami; poziva k takojšnji uvedbi moratorija na izvrševanje smrtne kazni in spremembam kazenskega zakonika, s katerimi bi jo odpravili; ponovno opozarja, da je smrtna kazen nehumano in ponižujoče ravnanje in da ni dokazov, da odvrača od kaznivih dejanj, z njenim izvajanjem pa postanejo sodne napake nepopravljive; meni, da ni sprejemljivo, da je bila smrtna kazen izrečena le dan po tem, ko je Evropska unija odpravila večino sankcij zoper Belorusijo;

9. poziva ESZD in Komisijo, naj v skladu s politiko EU glede ključnega sodelovanja z Belorusijo nadaljujeta in povečata podporo za organizacije civilne družbe v tej državi; v zvezi s tem poudarja, da je treba pomagati vsem neodvisnim virom informacij v beloruski družbi, tudi medijem, ki oddajajo v beloruskem jeziku in iz tujine; meni, da je pomembno nadaljevati podporo za izobraževalne programe in institucije, ki delujejo v izgnanstvu, na primer Evropsko univerzo za humanistične vede v Vilni;

10. ugotavlja, da so se januarja 2014 začela pogajanja za lažjo pridobitev vizumov, s čimer bi se izboljšali stiki med ljudmi in spodbujal nastanek civilne družbe; poudarja, da je treba pospešiti napredek na tem področju;

11. je še posebej zaskrbljen zaradi varnostnih pomislekov, ki so se pojavili zaradi gradnje beloruske jedrske elektrarne v Ostrovcu, manj kot 50 kilometrov od Vilne; odločno poziva beloruske oblasti, naj konstruktivno sodelujejo z vsemi ustreznimi mednarodnimi organi, EU in njenimi državami članicami, naj začnejo strogo spoštovati konvenciji OZN iz Espooja in Aarhusa ter pokažejo politično voljo za upoštevanje pofukušimskih ocen tveganja in varnosti, ki jih uporablja EU;

12. odločno poziva Komisijo, naj v načrtovanem dialogu o energiji med EU in Belorusijo prednostno obravnava vprašanje varnosti in preglednosti v zvezi z belorusko jedrsko elektrarno, Parlamentu in državam članicam, zlasti tistim, ki mejijo na Belorusijo, pa redno poroča o svojih prizadevanjih, da bi v zvezi s to gradnjo zagotovila najvišje standarde jedrske varnosti; poziva Komisijo, naj zagotovi, da finančne institucije in mehanizmi EU, kot je Evropska investicijska banka oziroma Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD), ne bodo posredno ali neposredno financirali jedrske elektrarne v Ostrovcu, prav tako pa naj oceni, ali je jamstvo, ki ga je EU v letu 2016 dala EIB, v skladu s sankcijami EU zoper Rusko federacijo;

13. podpira Komisijo in njeno politiko „ključnega sodelovanja” z beloruskimi oblastmi ter izraža pripravljenost, da k njej prispeva tudi prek svoje delegacije za odnose z Belorusijo; opozarja pa, da mora EU biti pozorna na to, kje se uporabljajo njena sredstva, ter zagotoviti, da ne prispevajo k slabšanju položaja opozicije in civilne družbe;

14. znova izraža zavezanost delovanju v korist beloruskega prebivalstva, tako da podpira njegove demokratične težnje in pobude ter prispeva k stabilni, demokratični in uspešni prihodnosti države;

15. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, Evropski službi za zunanje delovanje, Svetu, Komisiji, državam članicam, OVSE/ODIHR, Svetu Evrope in beloruskim oblastem.